

תוכנית לימודים סיפור-תיאטרון לגיל הרך - לתלמיד

2018

ורד כרמל

2	תוכן העניינים
3	רציונאל
3	אמנות
3	חשיבה יצירתית מהי
3	הזדמנות לחשיבה יצירתית
4	שילוב תלמידים ונוער בסיכון לעבודה במוסיקה ותנועה במעון וגנים
4	כיצד נהפוך למורה טוב
4	הנחות היסוד
5	בסיס התוכנית
5	מטרות
5	מטרות על
5	מטרה אופרטיבית
6-7	סליבוס
8	רשימת מקורות

רציונל התוכנית

אמנות

העיסוק באמנות ויצירה הוא כלי הבעה בסיסי וכלל אנושי. העיסוק בתיאטרון ובסיפור מונע מהרצון של השחקן לקיים דיאלוג, בזמן אמת, בינו לבין עצמו ובינו לבין הקהל. פעוטות משחקים עם כל דבר, הם מספרים לעצמם סיפורים וכמהים לרגע בו האם או הגנת תספר להם סיפור הקרוב לעולמם הצעיר. שעת סיפור מתקיימת כפעילות יום יומית במערכת החינוך בגיל הרך. הסיפור מפתח אצל הילד את השפה, את הדמיון, את היכולת להתמודד עם סיטואציות מחיי עולמו דרך הסיפור או דרך הבובה.

ישנם הצגות שהן עתירות משתתפים או מפגישות את השחקנים עם הצופים ללא תיווך של במה ותפאורה, וישנן כאלו שמתפארות במרחב בימתי רב רבדים - כולם הם חלק אינטגרלי מהפרטואר של התאטרון הישראלי והעולמי. לכולם אותה מטרה: לקיים דיאלוג עם הצופים, לעורר מחשבה, לרגש, לגרום הנאה אסתטית ולעורר סקרנות. למידת תאטרון בבתי הספר מאפשרת לתלמידים התנסות אישית וקבוצתית בסוגי דיאלוגים מעין אלו. תוך כדי עיסוק בסוגיות תמאטיות ובמיני קונפליקטים אנושיים וחברתיים הנחשפים ביצירות מתקופות שונות, מתהדקת זיקתם לערכים הומניסטיים, כגון: סובלנות ורגישות לזולת (מתוך תוכנית הלימודים בתיאטרון . משרד החינוך)

חשיבה יצירתית - מהי

חשיבה יצירתית משמעה היכולת להשתחרר מדפוסי חשיבה שהורגלנו להם ולבחון זווית ראייה אחרת של הדברים. היצירתיות הינה תכונה אוניברסלית התלויה במרחב שהאדם גדל בו, למשל: אדם הגדל בחברה המכבדת מוטיבציה פנימית ומאפשרת נטילת סיכונים לא יהיה דומה לאדם הגדל בחברה שמרנית שאינה מקבלת יציאה מהמסגרות המקובלות. בעוד שאדם יצירתי ייצור ויקשור בין דברים שלא היה קשר ביניהם – בדרכים חדשות לעומתו האחר לא יאתר את הקשר ביניהם.

הזדמנות לחשיבה יצירתית

אדם יוצר עם הכלים שיש לו, ככל שהם רבים ומבוססים – יכולות היצירה יהיו רבים יותר. המוסיקה קושרת קשרים במוח, מפתחת מיומנויות של שפה, תנועה ורגש ובכך מרחיבה את הבסיס הקוגניטיבי והרגשי. מצב זה יוצר הזדמנויות לחשיבה יצירתית הגדלות ומתרחבות ככל שנעסוק יותר ויותר במוסיקה.

שילוב תלמידים ונוער בסיכון לעבודה במוסיקה ותנועה במעונות ובגנים

אחד העקרונות המובילים אנשי חינוך בניסיון להביא נוער בסיכון לידי רכישת מקצוע ואף השגת תעודת בגרות, היא העיקרון שתוכנית הלימודים תפקידה לייצר למידה משמעותית המספקת תחושת שייכות ובטחון לצד חוויות הצלחה אצל התלמיד. חוויה זו משפיעה על תודעת המסוגלות והמאפשרת להשיג תוצאות משמעותיות.

תכניות להכנת הנוער לעולם התעסוקה משלבות ארבעה תחומי פעולה: חיזוק המיומנויות האישיות והחברתיות, הכשרה מקצועית ממוקדת לתחום העיסוק, פיתוח שאיפות תעסוקתיות ורשתות חברתיות וחויית תעסוקה מוצלחת ומקדמת.

עבודה עם הגיל הרך כמטפלות במעונות היא אחת התעסוקות הנפוצות, במיוחד לנשים חסרות השכלה. אולם, מדריכים המלמדים חוגי העשרה במעונות, בצהרונים, בהפעלות קהל – נחשבת לעבודה מקצועית עם תגמול נאה ושכר גבוה. המדריך נחשב למומחה בתחום ורמת ההערכה החברתית אליו גבוה.

נוער בסיכון יכול לגלות חוויה משמעותית רגשית, חברתית ואמנותית בתוכנית לימודים זו, אשר תהווה מקפצה אישית וגם אפשרות תעסוקה.

כיצד נהפוך למורה טוב

מורה טוב הוא אדם בעל השכלה רחבה במקצוע אותו הוא מלמד, בעל ביטחון עצמי וידע מעשי כיצד ללמד את המקצוע. התוכנית שואפת להביא את התלמיד לאהוב תיאטרון, לתת לו הבנה בסיסית בסיפור ובמשחק, יכולת ביצוע אישיים, הבנה של היכולות הקוגניטיביות והמוטוריות של הפעוטות, אהבה למקצוע וידע בהכנת מערכי שיעור ופעילויות לגיל הרך.

הנחות היסוד

הנחת היסוד המרכזית בבסיס תוכנית לימודים זו היא שאפשר לפתח אצל הלומד את עולם המשחק בכל גיל. לומד שיקנה לעצמו כלים מוסיקליים ואמנותיים יוכל להעניק לדור הצעיר חוויה לימודית באמצעות פעילות עם משחק, תיאטרון שולחן, מוסיקה, תנועה ויצירה. דרך זו תחזק את המיומנות האישית והחברתית שלו, יקבל הכשרה מקצועית ממוקדת שיוכל לחוות הצלחה וקידום.

בסיס התוכנית

התוכנית מבוססת על ניתור צרכי הגן, דרישות הגננת והצורך של הילדים להתנסות בחוויה סיפורית מוסיקלית שמתחברת לעולמם הפנימי דרך שירים, אמצעי המחשה וסיפור הקרוב לעולמו. הילד יוצא למחוזות מוכרים, מעשיר ומפתח את הדמיון ומתחבר לעולם הרגש,

הערכים והחוויה. הילד לומד על יחסי חברות ומכיר את הסביבה הקרובה אליו והכל מתוך עולמו הפנימי שמקבל לגיטימציה רגשית

מטרות על

- הכרות עם עולם המשחק והתיאטרון, הקניית כלים ויכולות משחק מעולם הבמה
- כלים ועקרונות להפעלת בובת תיאטרון.
- העשרת רפרטואר הסיפורים לגיל הרך שיכול להוות הצגת תיאטרון קטנה לשעת סיפור בגיל הרך.
- כלים ליצירה ופיתוח חשיבה יצירתית דרך משחק.

מטרות אופרטיביות

- כלים ללימוד משחק וסיפור של התלמיד.
- עיסוק ושימוש מושכל של פעילות בתיאטרון-סיפור בליווי תנועה, שירים ויצירות מוסיקליות.
- יצירת זיקות גומלין בין תחום הסיפור לבין חשיבה יצירתית על ידי אתגרים חשיבתיים ואמנותיים ולפתח כישורים של התבוננות, חקירה ויצירתיות בעקבות המשחק.
- בובות תיאטרון ואמצעי המחשה: רעיונות לפעילות לימודית ומשחקית באמצעות תיאטרון-סיפור ומשחק.
- הכרות והתנסות במגוון סיפורים המותאמים לנושאים הנלמדים בגן.
- סיפורים לשעת סיפור בספרייה.

סילבוס תוכנית הלימודים

להלן סילבוס תוכנית הלימודים. הסילבוס מחולק לפי מפגשים, כל מפגש יכלול 5 שעות לימוד.

בכל מפגש ילמדו שלוש התחומים של מבנה התוכנית: תאוריה, מעשי/ביצוע, יישום עם ילדים

מפגשים	תאוריה	מעשי/ביצועי	יישום לגיל הרך
מפגש 1 חמש שעות	מושגי יסוד : תיאטרון / תיאטרון ילדים / משחק ודרמה	תרגילים בדרמה ובמשחק / עבודה מול קהל	
מפגש 2 חמש שעות	מוסכמות בתיאטרון / מוסכמה תיאטרונית ועבודה עם הגיל הרך	תרגילים בדרמה ובמשחק/עבודה מול קהל	משחק ופעולה מול ועם ילדים
מפגש 3 חמש שעות	מרכיבי המופע ועבודת השחקן	מיומנויות משחק בדגש שימוש במרחב	משחק מתווך והנגשת המרחב לגיל הרך
מפגש 4	שפה /אינטונציה / מבט	מיומנויות משחק	תקשורת מילולית מותאמת גיל
מפגש 5 חמש שעות	תנועה / דמות ומסכה	מיומנויות משחק ועבודה עם מסכה	עבודה עם מסכה גיל הרך
מפגש 6 חמש שעות	מוזיקה ואפקט קולי / עבודה עם מוזיקה	מיומנויות עבודה עם מוזיקה	תיאטרון מוסיקלי לגיל הרך
מפגש 7 חמש שעות	תיאטרון פיזי/ פנטומימה / סלפסטיק ו"הצחוק"	התנסות מעשית פנטומימה וסלפסטיק	סיפורים תואמי גיל
מפגש 8 חמש שעות	חמשת שלבי העלילה ומספר הסיפורים	מסיפור להצגה / דרכים לספר סיפור א'	סיפורים תואמי גיל
מפגש 9 חמש שעות	סיפור / סיפור דרמטי / דרמה ומשחק סוציו-דרמטי	מסיפור להצגה / דרכים לספר סיפור ב'	סיפורים תואמי גיל
מפגש 10 חמש שעות	תיאטרון בובות /ילדים ובובות	סדנת בובנאות	הצגה עם הבובות
מפגש 11	בובנות (מיומנויות ומוסכמות)	משחק והתנסות	הכנת הצגה עצמית של התלמיד

			חמש שעות
שילוב ילדים במופע	אימפרוביזציה מעשי	אימפרוביזציה רקע תיאורטי והצגת מטלה מסכמת.	מפגש 12 חמש שעות
פעילות לגן	עבודה משותפת על המטלה המסכמת	הכנת פעילות: הנמקה, הבנייה ויישום	מפגש 13 חמש שעות
פעילות לגן	לזוי ופיתוח מערכים	הכנה להגשת עבודה	מפגש 14
הפעלה	תיאטרון סיפור	תוצרים והגשת עבודות	מפגש 15 חמש שעות
מסיבת סיום	חלוקת תעודות	סיכום ופרידה	מפגש 16 חמש שעות

1. אליאור, א. (2000). *חושבים אחרת: האתגר בחשיבה יצירתית*. ישראל: "אח" בע"מ.
2. גרסי, א. (2011). תרפיה בדרמה ובמשחק. מתוך: ברגר, ר. ו*להד, מ. היער המרפא - טבע תרפיה ושילוב אמנויות לטיפול בילדים לאחר משבר*. ישראל: אח בע"מ.
3. ויניקוט, ד. ו. (1971). *משחק ומציאות*. (קולקה, ר (עורך) ומילוא, י (תרגום)). תל אביב: עם עובד.
4. גיי-גלב, מ. (2006) (מזור-יובל, א (תרגום)). *לחשוב כמו לאונרדו דה-וינצ'י, שבעה צעדים לקראת חשיבה גאונית*. ירושלים: כתר.
5. כרמל, ו. (2012). *הקשר בין פעילות עם שירי משחק לפיתוח חשיבה יצירתית בגיל שלוש עד ארבע*: עבודת תיזה אוניברסיטת לסלי
6. מוילס, ג'. ר. (1997). *רק משחק? תפקידו ומעמדו של המשחק בחינוך לגיל הרך*. (מנס, ב. (תרגום)). ישראל: הוצאת אח בע"מ.
7. משרד החינוך המזכירות הפדגוגית אגף אמנויות. (2017). *תכנית הלימודים בתיאטרון לבית-ספר היסודי ולחטיבת הביניים והממלכתי-דתי*. משרד החינוך
8. Beetelstone, F. (1998). *Creative Children Imaginative Teaching*. Buckingham: Open University Press.
9. Gardner, H. (1982). *Art, Mind and Brain: a cognitive Approach to Creativity*. (Kafry, Y. trans). Tel Aviv: Sifriat Poalim.
10. Moyles, j. R. (1997). *Just Play? Psychology and Intructions*. New-York: Plenum
11. Torrance E.P.(1962). *The Torrance Test of Creative Thinking: Norms-technical manual*. Torrance Center. <http://www.coe.uga.edu/torrance>.

